

Regeringens proposition

1998/99:108

Advokaters etableringsrätt

Prop.
1998/99:108

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 25 mars 1999

Lena Hjelm-Wallén

Laila Freivalds
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i rättegångsbalken för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv om regler som syftar till att underlätta för advokater att etablera sig i en annan medlemsstat i Europeiska unionen än den i vilken auktorisation erhöles.

Lagändringarna innebär i huvudsak att en advokat som erhållit auktorisation i ett land inom Europeiska unionen skall registrera sig hos Sveriges advokatsamfund när han eller hon utövar stadigvarande advokatverksamhet i Sverige under sitt hemlands titel. En sådan advokat skall vara underkastad samma tillsyn och disciplinansvar som svenska advokater. Efter en treårsperiod av faktisk och regelbunden verksamhet som huvudsakligen innefattar svensk rätt skall advokaten anses uppfylla de krav som ställs upp för medlemskap i Sveriges advokatsamfund i fråga om utbildning och praktisk verksamhet. Regeringen föreslås få rätt att föreskriva att reglerna skall gälla också en advokat från övriga delar av Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2000.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext.....	4
2.1	Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken	4
2.2	Förslag till lag om ändring i brottsbalken	9
3	Ärendet och dess beredning.....	10
4	Gällande ordning	10
5	Direktivet.....	13
5.1	Översikt över innehållet	13
5.2	Direktivets tillämpning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.....	14
6	Behovet av lagändringar	15
6.1	Inledning	15
6.2	Skyldighet för en EU-advokat att registrera sig m.m.	16
6.3	Advokatverksamhet som anställd.....	19
6.4	Advokatverksamhet i bolagsform	20
6.5	Inträde i Sveriges advokatsamfund	21
6.6	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet	22
7	Ikraftträdande.....	23
8	Kostnadskonsekvenser.....	23
9	Författningskommentar.....	23
9.1	Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken	23
9.2	Förslaget till lag om ändring i brottsbalken.....	26
Bilaga 1	Europaparlamentets och rådets direktiv 98/5/EG	27
Bilaga 2	Lagrådsremissens lagförslag.....	41
Bilaga 3	Lagrådets yttrande.....	47
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 mars 1999.....	48
	Rättsdatablad.....	49

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 1998/99:108

Regeringen föreslår att riksdagen

antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
2. lag om ändring i brottsbalken.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om rättegångsbalken
dels att 8 kap. 2 och 3 samt 7–9 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i balken skall införas tre nya paragrafer, 8 kap. 2 a, 10 och 11 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

2 §¹

Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som

1. är svensk medborgare eller medborgare i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

2. har hemvist i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

3. har avlagt de kunskapsprov som är föreskrivna för behörighet till domarämbete,

4. har genomgått för advokatverksamhet erforderlig praktisk och teoretisk utbildning,

5. har gjort sig känd för redbarhet, och

6. även i övrigt bedöms lämplig att utöva advokatverksamhet.

Advokatsamfundets styrelse får i enskilda fall medge undantag från antagningskraven såvitt gäller första stycket 1 och 2. Detsamma gäller antagningskraven enligt första stycket 3 och 4 beträffande den som är auktoriserad som advokat i en annan stat i enlighet med där gällande bestämmelser.

Den som har genomgått en utbildning som krävs för att bli advokat i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som i Sverige genomgått ett prov som visar att han har tillräckliga kunskaper om den svenska rättsordningen, skall anses uppfylla

1. är svensk medborgare eller medborgare i en annan stat inom *Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet*,

2. har hemvist i Sverige eller i en annan stat inom *Europeiska unionen eller* Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

Den som har genomgått en utbildning som krävs för att bli advokat i en stat inom *Europeiska unionen eller* Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som i Sverige genomgått ett prov som visar att han har tillräckliga kunskaper om den svenska rätts-

¹ Senaste lydelse 1992:1511.

kraven enligt första stycket 3 och 4.

ordningen, skall anses uppfylla kraven enligt första stycket 3 och 4. *Detsamma gäller den som registrerats enligt 2 a § och som därefter under minst tre år bedrivit faktisk och regelbunden advokatverksamhet i Sverige, under förutsättning antingen att verksamheten huvudsakligen omfattat svensk rätt eller att, om verksamheten inte huvudsakligen omfattat svensk rätt, den registrerade på annat sätt har förvärvat tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att antas till ledamot i samfundet.*

Den som har blivit auktoriserad som advokat i Danmark, Finland, Island eller Norge i enlighet med där gällande bestämmelser och som därefter under minst tre år på ett tillfredsställande sätt har tjänstgjort som biträdande jurist på advokatbyrå i Sverige skall anses uppfylla kraven enligt första stycket 3–6.

Den som är försatt i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot yrkesmässig rådgivning i vissa fall, m.m. är förbjuden att utöva rådgivningsverksamhet.

Lagfaren domare i eller befattningshavare vid domstol eller allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot; inte heller den som annars är anställd i en stats eller kommuns tjänst eller hos någon annan enskild än advokat, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag. Vad som nu sagts gäller dock inte den som är anställd vid allmän advokatbyrå.

2 a §

Den som är auktoriserad som advokat i en annan stat inom Europeiska unionen och utövar stadigvarande advokatverksamhet i Sverige under sitt hemlands titel, skall vara registrerad hos advokatsamfundet.

En sådan advokat skall uppfylla de villkor som anges i 2 § sjätte stycket.

3 §

Ansökan om inträde i advokatsamfundet prövas av dess styrelse.

Ansökan om inträde i advokatsamfundet eller registrering enligt 2 a § prövas av dess styrelse.

En advokat, som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som annars förfar oredligt, skall uteslutas ur advokatsamfundet. Är omständigheterna mildrande, får i stället varning tilldelas honom.

Åsidosätter en advokat annars sina plikter som advokat, får varning eller erinran meddelas honom. Är omständigheterna synnerligen försvårande, får han uteslutas ur samfundet.

Tilldelas en advokat varning, får han, om det finns särskilda skäl, även åläggas att utge en straffavgift till samfundet med lägst ettusen och högst femtiotusen kronor.

Om det bedöms tillräckligt får disciplinnämnden, i stället för att tilldela en advokat erinran, göra ett uttalande om att advokatens åtgärd är felaktig eller olämplig.

Inträder beträffande en advokat sådan omständighet att han enligt 2 § femte eller sjätte stycket inte får antas till ledamot av samfundet, är han skyldig att genast träda ur samfundet. Om han inte gör det, skall styrelsen förordna om hans uteslutning. Detsamma gäller, om en advokat inte längre uppfyller medborgarskapskravet enligt 2 § första stycket 1 eller hemvistkravet enligt 2 § första stycket 2 och styrelsen inte medger att han får stå kvar som ledamot av samfundet.

I beslut varigenom någon utesluts ur samfundet får förordnas

En advokat, som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som annars förfar oredligt, skall uteslutas ur advokatsamfundet. *När det gäller en sådan advokat som avses i 2 a § skall registreringen upphävas.* Är omständigheterna mildrande, får i stället varning tilldelas honom.

Åsidosätter en advokat annars sina plikter som advokat, får varning eller erinran meddelas honom. Är omständigheterna synnerligen försvårande, får han uteslutas ur samfundet *eller, i fråga om en sådan advokat som avses i 2 a §, hans registrering upphävas.*

Inträder beträffande en advokat sådan omständighet att han enligt 2 § femte eller sjätte stycket inte får antas till ledamot av samfundet, är han skyldig att genast träda ur samfundet. Om han inte gör det, skall styrelsen förordna om hans uteslutning. Detsamma gäller, om en advokat inte längre uppfyller medborgarskapskravet enligt 2 § första stycket 1 eller hemvistkravet enligt 2 § första stycket 2 och styrelsen inte medger att han får stå kvar som ledamot av samfundet. *Om en sådan advokat som avses i 2 a § fråntas rätten att uppträda som advokat i den stat där han är auktoriserad, skall styrelsen upphäva hans registrering.*

I beslut varigenom någon utesluts ur samfundet får förordnas

² Senaste lydelse 1997:273.

att beslutet genast skall verkställas.

att beslutet genast skall verkställas.
Detsamma gäller ett beslut att upphäva en registrering.

Prop. 1998/99:108

Brott mot tystnadsplikt enligt 4 § första stycket tredje meningen får inte åtalas av annan än Justitiekanslern. Åtal får väckas endast om det är påkallat från allmän synpunkt.

8 §³

Den som vägrats inträde i eller uteslutits ur advokatsamfundet får överklaga beslutet hos Högsta domstolen. Justitiekanslern får hos Högsta domstolen överklaga ett beslut enligt 7 § av samfundets styrelse eller disciplinnämnd.

Den som vägrats inträde i eller uteslutits ur advokatsamfundet får överklaga beslutet hos Högsta domstolen. *Detsamma gäller den som vägrats registrering enligt 2 a § eller vars registrering upphävts enligt 7 §.* Justitiekanslern får hos Högsta domstolen överklaga ett beslut enligt 7 § av samfundets styrelse eller disciplinnämnd.

9 §⁴

Vad i rättegångsbalken eller i någon annan lag föreskrivs om advokater skall i tillämpliga delar gälla även den som är auktoriserad som advokat i *något annat land* inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet när denne är verksam i Sverige. Därvid skall han använda den yrkesbeteckning som används i den stat där han är auktoriserad, uttryckt på denna stats språk och med hänvisning till den yrkesorganisation som han tillhör eller till den domstol vid vilken han enligt den stats lag får tjänstgöra. Om rätten kräver det, skall den som uppger sig uppfylla kraven i första meningen förete bevis härför.

Första stycket första meningen omfattar *inte* bestämmelsen i 4 § andra stycket *och inte heller be-*

Vad i rättegångsbalken eller i någon annan lag föreskrivs om advokater skall i tillämpliga delar gälla även den som är auktoriserad som advokat i *någon annan stat* inom *Europeiska unionen eller* Europeiska ekonomiska samarbetsområdet när denne är verksam i Sverige. Därvid skall han använda den yrkesbeteckning som används i den stat där han är auktoriserad, uttryckt på denna stats språk och med hänvisning till den yrkesorganisation som han tillhör eller till den domstol vid vilken han enligt den stats lag får tjänstgöra. Om rätten kräver det, skall den som uppger sig uppfylla kraven i första meningen förete bevis härför.

Första stycket första meningen omfattar bestämmelsen i 4 § andra stycket *om advokatverksamhet i*

³ Senaste lydelse 1997:273.

⁴ Senaste lydelse 1992:1511.

stämelsen i 17 kap. 15 § tredje stycket brottsbalken. bolag endast i fråga om den som är skyldig att vara registrerad enligt 2 a §. Prop. 1998/99:108

Advokatsamfundets styrelse skall underrätta behörig myndighet eller organisation i den stat där advokaten är auktoriserad om beslut i vilket det har konstaterats att han åsidosatt sina plikter som advokat.

10 §

Den som utan att vara behörig till det utger sig för att vara auktoriserad som advokat i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, döms till böter.

11 §

Regeringen får föreskriva att bestämmelserna i detta kapitel om registrering av den som är auktoriserad som advokat i en stat inom Europeiska unionen också skall omfatta den som är auktoriserad som advokat i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

Härigenom föreskrivs att 17 kap. 15 § brottsbalken skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***17 kap.****15 §¹**

Giver någon sig obehörigen ut för att utöva myndighet, dömes för föregivande av allmän ställning till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma skall gälla, om någon obehörigen bär uniform, märke eller annat tjänstetecken som giver honom sken av att tillhöra försvars-makten eller annan kår i det allmännas tjänst eller kår, vars verksamhet avser allmän samfärdsel eller allmänhetens förseende med vatten, ljus, värme eller kraft.

Är brottet med hänsyn till att det har medfört betydande men för det allmänna eller för någon enskild eller eljest att anse som grovt, skall dömas till fängelse i högst två år.

Om någon obehörigen giver sig ut för advokat, dömes för föregivande av ställning såsom advokat till böter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

¹ Senaste lydelse 1975:667.

Genom Europaparlamentets och rådets direktiv 98/5/EG av den 16 februari 1998 om underlättande av stadigvarande utövande av advokatyrket i en annan medlemsstat än den i vilken auktorisationen erhöles (se *bilaga 1*) införs i Europeiska unionen regler som på olika sätt underlättar för advokater att etablera sig inom unionen. Direktivet skall vara genomfört senast den 14 mars 2000. I detta ärende behandlar regeringen de lagändringar som är nödvändiga för att genomföra direktivet i Sverige.

En promemoria med utkast till lagrådsremiss har remitterats till Justitiekanslern, Svea hovrätt, Norrköpings tingsrätt, Domstolsverket, Konkurrensverket, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Sveriges advokatsamfund och Sveriges Domareförbund. Yttranden har inkommit från Justitiekanslern, Svea hovrätt, Norrköpings tingsrätt, Domstolsverket, Konkurrensverket, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet och Sveriges Domareförbund. Yttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (dnr Ju1999/410). Något ytterligare beredningsunderlag har inte ansetts behövligt.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 25 februari 1999 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 2*. Lagrådet, vars yttrande finns i *bilaga 3*, har lämnat förslagen utan erinran. Vissa redaktionella ändringar har gjorts i förhållande till den till Lagrådet remitterade lagtexten.

4 Gällande ordning

De grundläggande reglerna om advokater finns för Sveriges del i 8 kap. rättegångsbalken. I 1 § stadgas att det i riket skall finnas ett allmänt advokatsamfund, vars stadgar fastställs av regeringen. Advokat är den som är ledamot av samfundet. Att obehörigen ge sig ut för att vara advokat är enligt 17 kap. 15 § tredje stycket brottsbalken straffbelagt som *föregivande av ställning såsom advokat*.

En advokat har en i vissa hänseenden privilegierad ställning. Till offentlig försvarare skall i första hand utses den som är advokat (21 kap. 5 § rättegångsbalken). Till rättshjälpsbiträde får enligt 26 § rättshjälps-lagen (1996:1619) förordnas advokat, biträdande jurist på en advokatbyrå eller någon annan som är lämplig för uppdraget. En advokat är undantagen från det tillståndskrav som finns intaget i inkassolagen (1974:182) för den som bedriver inkassoverksamhet. Ett annat uttryck för det förtroende som är förknippat med advokatrollen är de undantag från möjligheter till brevkontroll som finns beträffande korrespondens med advokat i t.ex. 19 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

I 8 kap. 2 § rättegångsbalken anges kraven på den som vill bli ledamot i samfundet.

Enligt första stycket första punkten skall den sökande vara svensk medborgare eller medborgare i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och enligt den andra punkten skall vederbörande ha hemvist inom samma område. Bestämmelsens nuvarande utformning har sin grund i den anpassning till EES-avtalet, särskilt två EG-direktiv, som genomfördes i Sverige genom lagstiftning som trädde i kraft den 1 januari 1994 (SFS 1992:1511, prop. 1992/93:64, bet. 1992/93:JuU13, rskr. 1992/93:73). Sökanden skall vidare (tredje punkten) ha avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov, dvs. juris kandidatexamen eller juristexamen. Enligt fjärde punkten skall sökanden ha genomgått för advokatverksamhet erforderlig praktisk och teoretisk utbildning. I stadgarna föreskrivs i detta hänseende bl.a. en skyldighet att efter avlagd examen under minst fem år på ett tillfredsställande sätt ha utövat praktisk juridisk verksamhet, varav minst tre år skall ha ägnats åt att yrkesmässigt tillhandagå allmänheten i rättsliga angelägenheter. Det är också obligatoriskt att genomgå vissa av samfundet anordnade kurser. Enligt femte punkten skall sökanden ha gjort sig känd för redbarhet och enligt den sjätte punkten även i övrigt bedömas vara lämplig att utöva advokatverksamhet.

I paragrafens andra–fjärde stycken föreskrivs vissa undantag och dispensmöjligheter från bestämmelserna i första stycket. Det gäller bl.a. dispens från medborgarskaps- och hemvistkraven och dispens från kraven på examen och praktik såvitt avser den som är advokat i ett annat land. Beträffande den som genomgått en utbildning som ger behörighet att vara advokat i ett EES-land stadgas att han eller hon skall – efter att ha avlagt prov som visar att personen har tillräckliga kunskaper om den svenska rättsordningen – anses uppfylla kraven i första stycket 3–4. Vidare stadgas att den som blivit auktoriserad som advokat i Danmark, Finland, Island eller Norge och som därefter under minst tre år på ett tillfredsställande sätt tjänstgjort som biträdande jurist i Sverige skall anses uppfylla kraven i första stycket 3–6.

Enligt paragrafens femte stycke får den som är försatt i konkurs eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken inte antas som ledamot i samfundet. Detsamma gäller den som med stöd av 3 § lagen (1985:354) om förbud mot yrkesmässig rådgivning i vissa fall, m.m. förbjudits att utöva rådgivningsverksamhet. I det sjätte stycket stadgas att vissa tjänstemän, t.ex. domare, åklagare och kronofogdar, inte får antas som ledamöter.

En ansökan om inträde i samfundet prövas av samfundets styrelse (3 §).

I 4 § finns intaget regler om en advokats skyldigheter. En advokat skall i sin verksamhet redbart och nitiskt utföra de uppdrag som anförtrotts honom och iaktta god advokatsed. Det finns vidare bestämmelser om tystnadsplikt och om hur klientmedel m.m. skall hanteras. I 4 § andra stycket föreskrivs att endast en advokat får vara delägare eller bolagsman om advokatverksamhet drivs i bolagsform – ett förbud mot s.k. multidisciplinary groups – , om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag.

Enligt 6 § utövas tillsynen över advokatväsendet av advokatsamfundets styrelse och dess disciplinnämnd. Frågor om disciplinära åtgärder mot en advokat prövas enligt denna bestämmelse av disciplinnämnden och, i en-

lighet med vad som bestäms i stadgarna, av styrelsen. En advokat är skyldig att lämna samfundet de uppgifter som det behöver för tillsynen.

Bestämmelserna om de disciplinära åtgärderna finns i 7 §. Bestämmelsen ändrades senast år 1997 (SFS 1997:273, prop. 1996/97:134, bet. 1996/97:JuU18, rskr. 1996/97:217). En advokat som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som annars förfar oredligt skall uteslutas ur samfundet. Om omständigheterna är mildrande får advokaten i stället tilldelas varning. Vidare gäller att varning eller erinran får meddelas den som annars åsidosätter sina plikter som advokat. Om omständigheterna är synnerligen försvårande får advokaten även i ett sådant fall uteslutas. Om det finns särskilda skäl kan en advokat som tilldelas en varning också åläggas en straffavgift med lägst ettusen och högst femtiotusen kronor. Om det bedöms vara tillräckligt får disciplinnämnden i stället för att meddela en erinran göra ett uttalande om att advokatens åtgärd är felaktig eller olämplig.

Av 7 § femte stycket framgår att en ledamot är skyldig att utträda ur samfundet om han inte uppfyller kraven i 2 § femte–sjätte styckena. Gör han inte det, skall styrelsen förordna om hans uteslutning. Detsamma gäller om han inte uppfyller medborgarskaps- eller hemvistkraven i 2 § första stycket 1–2; i sådana fall får dock styrelsen medge att han får stå kvar som ledamot av samfundet.

Den som vägrats inträde i eller utesluts ur advokatsamfundet får överklaga beslutet hos Högsta domstolen. Justitiekanslern får överklaga ett beslut enligt 7 § (fråga om disciplinär åtgärd eller uteslutning p.g.a. att vissa behörighetskrav inte är uppfyllda) till Högsta domstolen. Beslut om varning, straffavgift eller erinran kan inte överklagas av den advokat som drabbats av beslutet. En enskild som gjort en anmälan mot en advokat har aldrig rätt att överklaga styrelsens eller disciplinnämndens beslut.

I 9 § första stycket finns huvuddelen av de bestämmelser som reglerar vad som gäller för en advokat från ett EES-land när denne är verksam i Sverige. Där stadgas att vad som i rättegångsbalken eller i någon annan lag är föreskrivet om advokater skall gälla i tillämpliga delar för en sådan advokat. Detta innebär t.ex. att vederbörande kan förordnas till offentlig försvarare och att rättegångsbalkens regler om tillsyn och disciplinansvar är tillämpliga, även om uteslutning ur samfundet av naturliga skäl inte kan komma i fråga. En EES-advokat skall använda den yrkesbeteckning som används i den stat där han är auktoriserad, uttryckt på denna stats språk och med angivande av den yrkesorganisation han tillhör eller den domstol vid vilken han enligt den statens lag får tjänstgöra.

Från huvudregeln om likställdhet i det första stycket görs två undantag i 9 § andra stycket, nämligen dels från regeln i 4 § andra stycket om vilka som får vara bolagsmän eller delägare när advokatverksamhet bedrivs i bolagsform, dels rörande det straffrättsliga skyddet för advokattiteln i 17 kap. 15 § tredje stycket brottsbalken, som således bara omfattar den svenska advokattiteln. Undantaget beträffande bolagsformen innebär dels att en EES-advokat inte får vara delägare i en svensk advokatverksamhet, dels att förbudet mot s.k. multidisciplinarity groups inte gäller för en sådan advokat. En EES-advokat som är verksam i Sverige kan således i dag dri-

va sin verksamhet i ett bolag i vilket t.ex. revisorer är delägare utan medgivande av advokatsamfundets styrelse.

En parlamentariskt sammansatt kommitté (Advokatkommittén, dir. 1997:39) ser för närvarande över advokatsamfundets disciplinverksamhet och tillsynen över advokatverksamheten i övrigt. Kommittén skall också undersöka om regleringen av ansvaret för delägares förpliktelser i aktiebolag som bedriver advokatverksamhet bör ändras. Resultatet av kommitténs arbete skall redovisas under våren 1999.

5 Direktivet

5.1 Översikt över innehållet

Direktivet tar sin utgångspunkt i principerna om fri rörlighet för arbetstagare och etableringsrätt, framför allt artiklarna 49 och 57 i EG-fördraget. Syftet med direktivet är att underlätta för advokater att stadigvarande utöva advokatyrket som egen företagare eller anställd i en annan medlemsstat än den in vilken auktorisation erhöles. På olika sätt föreskrivs i direktivet under vilka förutsättningar advokater från en medlemsstat får utöva verksamhet i en annan medlemsstat.

Vad som avses med advokat definieras i artikel 1 (2). Där anges samtliga aktuella titlar på respektive språk.

Den grundläggande bestämmelsen i artikel 2 stadgar att en advokat skall ha rätt att under hemlandets yrkestitel – dvs. det lands titel i vilket auktorisation erhöles – permanent och i varje annan medlemsstat, värdlandet, utöva advokatverksamhet. Denna verksamhet skall enligt artikel 5 (1) få innefatta samma slag av uppgifter som den verksamhet en inhemsk advokat bedriver. Artikel 5 innehåller vissa möjligheter till undantag från denna princip, beträffande t.ex. förvaltning av dödsbon och rätten att uppträda som ombud inför de högsta domstolarna. Sådana uppgifter är i vissa av unionens medlemsstater förbehållna vissa yrkesgrupper eller en begränsad krets av advokater.

I artikel 3 föreskrivs en skyldighet för den advokat som vill utöva verksamhet i en annan medlemsstat än den i vilken han erhöles sin auktorisation att registrera sig hos den behöriga myndigheten. En sådan advokat skall utöva verksamheten med angivande av sin hemlandstitel. Värlandet får kräva att han uppger vilken organisation han tillhör eller inför vilken domstol han får uppträda enligt hemlandets lagstiftning. Det får också krävas att han upplyser att han är registrerad hos den behöriga myndigheten i värlandet (se artikel 4).

Enligt artikel 6 skall en advokat som avses i direktivet omfattas av samma yrkesmässiga och etiska regler som inhemska advokater. Han skall också tillförsäkras lämplig representation i värlandet yrkesorganisationer. Artikel 6 innehåller vidare bestämmelser om försäkringar m.m.

Artikel 8 reglerar hur advokatverksamhet får utövas som anställd. Den föreskriver att en advokat som registrerats under sitt hemlands titel får

utöva advokatycket som anställd i den omfattning som värdlandet ger sina egna advokater rätt till detta. Prop. 1998/99:108

Om en advokat utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel skall enligt artikel 7 värdlandets processregler, påföljder och bestämmelser om överklagande tillämpas om advokaten åsidosätter de skyldigheter som åvilar honom. Beslut om disciplinära påföljder eller avslag på en ansökan om registrering eller ett beslut att återkalla en registrering skall enligt artikel 9 motiveras och kunna göras till föremål för domstolsprövning enligt bestämmelser i nationell rätt. Inom disciplinära förfaranden förutsätts också att myndigheterna eller motsvarande i de olika länderna utbyter information och samarbetar.

I artikel 10 finns bestämmelser om vilka krav som skall gälla vid tillträde till advokatycket i värdlandet, om en advokat efter att ha bedrivit verksamhet under hemlandets titel vill integreras i värdlandets advokatorganisation. Artikel 10 innehåller också föreskrifter om motivering av beslut och om överprövning.

Artikel 11 innehåller bestämmelser om hur advokatverksamhet i grupp får utövas. I huvudsak innebär artikeln att EES-advokater i detta hänseende skall behandlas på samma sätt som inhemska advokater. Om det är tillåtet att bedriva advokatverksamhet i grupp i värdlandet skall det i princip vara tillåtet för andra advokater att bedriva advokatverksamhet i värdlandet i samma form som i hemlandet. Vidare skall det vara tillåtet för inhemska och andra advokater att driva verksamhet tillsammans. I artikel 11 (5) öppnas en möjlighet för värdlandet att begränsa möjligheterna att driva advokatverksamhet i en grupp i vilken det ingår företrädare för andra yrkeskårer.

I de två följande artiklarna finns bestämmelser om advokatgruppers namn och samarbete mellan behöriga myndigheter. Enligt artikel 14 skall medlemsstaterna senast den 14 mars 2000 utse de myndigheter som är behöriga att ta emot ansökningar och fatta sådana beslut som anges i direktivet. I de avslutande artiklarna finns bestämmelser om uppföljning, införlivande, ikraftträdande och direktivets adressater.

5.2 Direktivets tillämpning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Avtalet om EES (Europeiska ekonomiska samarbetsområdet) trädde i kraft den 1 januari 1994 och omfattar i dag de 15 EU-länderna samt Island, Liechtenstein och Norge. Huvudsyftet med avtalet är att EG:s regler om den inre marknaden med fri rörlighet över gränserna för varor, personer, tjänster och kapital skall gälla inom hela EES.

Genom EES-avtalet förbinder sig Island, Liechtenstein och Norge att anpassa sin lagstiftning till olika direktiv och förordningar som tagits in i en bilaga till avtalet. Genom en särskild procedur, som huvudsakligen regleras i artikel 102 i EES-avtalet, kan tillägg till denna bilaga göras genom beslut i den s.k. Gemensamma EES-kommittén, som är sammansatt av representanter för Island, Liechtenstein, Norge och EU. Nyttillkomna direktiv införlivas på detta sätt i den för EES gemensamma rättsordning-

en. Information ges fortlöpande till Island, Liechtenstein och Norge under arbetet med att förhandla fram ett direktiv. Prop. 1998/99:108

Gemensamma EES-kommittén har ännu inte slutbehandlat det nu aktuella direktivet. Det är därför för närvarande oklart om direktivet skall tillämpas i förhållande till Island, Liechtenstein och Norge. Sannolikheten för det är dock mycket stor.

6 Behovet av lagändringar

6.1 Inledning

Regeringens bedömning: För att genomföra direktivet krävs i olika hänseenden ändringar i rättegångsbalken. Det gäller frågor om registreringskyldighet, förbud mot att utan behörighet utge sig för att vara advokat, advokatverksamhet som anställd, advokatverksamhet i bolagsform och integrering i den nationella yrkesorganisationen. I övrigt är det tillräckligt att ändringar görs i Sveriges advokatsamfundets stadgar.

Promemorian innehåller motsvarande bedömning.

Remissinstanserna har, med undantag för *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet*, inte haft något att erinra mot regeringens bedömning. Fakultetsnämnden ifrågasätter om en ordning där stora delar av genomförandet av direktivet överläts att tas om hand inom ramen för en privaträttslig organisations stadgar, kommer att godtas som ett korrekt genomförande. Fakultetsnämnden förordar i stället att 8 kap. rättegångsbalken skall kompletteras av en förordning, i vilken direktivet huvudsakligen skall inkorporeras.

Skälen för regeringens bedömning: Direktivet innehåller bestämmelser av skiftande karaktär. Det rör sig t.ex. om regler om hur advokatverksamhet i bolagsform får bedrivas, en fråga som uppenbarligen måste regleras i lag, men också om föreskrifter rörande samarbete mellan olika länders advokatorganisationer.

Företrädare för Justitiedepartementet har i samråd med Sveriges advokatsamfund analyserat vilka författningsändringar som är nödvändiga för att genomföra direktivet i Sverige. Analysen har visat att det är bestämmelserna om registreringsskyldighet, förbud mot att utan behörighet utge sig för att vara advokat, advokatverksamhet som anställd, advokatverksamhet i bolagsform och integrering i den nationella yrkesorganisationen som kräver lagstiftning. I andra delar, t.ex. i fråga om representation i advokatsamfundets organ, är det tillräckligt att advokatsamfundets stadgar ändras.

När det gäller kritiken från Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet angående den valda tekniken för genomförande av direktivet vill regeringen framhålla, att samfundets stadgar fastställs av regeringen. Att direktivet delvis genomförs genom ändringar i samfundets stadgar medför därför inte – enligt regeringens bedömning – någon risk för att genomförandet inte anses vara korrekt.

I många viktiga hänseenden motsvarar den gällande lagstiftningen direktivets bestämmelser. I direktivet föreskrivs i artikel 6 att en advokat som utövar verksamhet under hemlandets titel skall omfattas av samma yrkesmässiga och etiska regler som gäller för de inhemska advokaterna. Som nämnts ovan (avsnitt 4) innebär de lagändringar som gjordes i samband med EES-avtalet att vad som i rättegångsbalken eller i någon annan lag är föreskrivet om advokater även skall gälla den som är auktoriserad som advokat i något annat land inom EES när denne är verksam i Sverige (8 kap. 9 § rättegångsbalken). Någon ytterligare reglering behövs därför inte vad beträffar tillämpliga yrkesregler eller etiska regler.

Enligt samma bestämmelse är en EES-advokat när han utövar verksamhet i Sverige skyldig att använda den yrkesbeteckning som används i den stat där han är auktoriserad, uttryckt på denna stats språk och med hänvisning till den yrkesorganisation han tillhör eller den domstol vid vilken han enligt den statens lag får tjänstgöra. En sådan reglering är tillåten enligt artikel 4 (2) i direktivet och är en lämplig ordning.

I det följande behandlas närmare de lagändringar som bedömts vara nödvändiga för att genomföra direktivet. Sveriges advokatsamfund kommer att i samråd med Justitiedepartementet överväga vilka ändringar i stadgarna som behövs.

6.2 Skyldighet för en EU-advokat att registrera sig m.m.

Regeringens förslag: En advokat från Europeiska unionen som utövar stadigvarande verksamhet i Sverige skall vara registrerad hos Sveriges advokatsamfund. Om advokaten fråntas rätten att uppträda som advokat i hemlandet, skall registreringen i Sverige upphävas. Detta skall också – på motsvarande sätt som uteslutning ur samfundet kommer i fråga – kunna ske när en registrerad advokat brutit mot sina skyldigheter som advokat. Sådana beslut skall vara möjliga att överklaga på motsvarande sätt som ett beslut om uteslutning. Att använda en advokattitel som omfattas av direktivet utan att ha auktorisation för det skall vara straffbart.

Promemorian innehåller i sak motsvarande förslag.

Remissinstanserna har inte haft något att erinra mot huvuddelen av förslagen. *Justitiekanslern* och *Sveriges Domareförbund* har ifrågasatt om möjligheterna för en advokat att överklaga ett beslut om disciplinpåföljder är tillräckliga. *Justitiekanslern* har därutöver ifrågasatt om en EU-advokat som fråntas rätten att i sitt hemland uppträda som advokat och vars registrering därför upphävs skall ha rätt att överklaga det senare beslutet.

Skälen för regeringens förslag: Direktivet föreskriver i artikel 3 att en advokat som vill utöva verksamhet i en annan medlemsstat än den i vilken han förvärvat sin auktorisation skall ansöka om registrering hos den behöriga myndigheten i medlemsstaten. Bestämmelsen skall ses mot bakgrund av att många medlemsstater i dag föreskriver en sådan skyldighet och att det dessutom finns begränsningar när det gäller den verksamhet som en gästande advokat får bedriva. Situationen i Sverige är annorlunda eftersom vi inte har något advokatmonopol och överhuvudtaget ställer få for-

mella krav på den som vill uppträda som juridiskt ombud eller biträde inför domstol eller annars erbjuda juridisk rådgivning. Registreringsskyldigheten innebär alltså för svensk del att svenska advokater får lättare att etablera sig utomlands, men att utländska advokater som vill bedriva stadigvarande verksamhet i Sverige måste ansöka om registrering hos advokatsamfundet. Detta innebär dock i sig ingen faktisk begränsning av rätten att bedriva verksamhet i Sverige. Rätten att bli registrerad är nämligen inte underkastad andra krav än bevis på auktorisation i hemlandet (se artikel 3.2 i direktivet). En annan sak är att andra av de regler som föreslås i det följande kommer innebära vissa begränsningar, t.ex. den i avsnitt 6.4 föreslagna regeln om advokatverksamhet i bolagsform.

En regel om registreringsskyldighet bör tas in som en ny paragraf i 8 kap. rättegångsbalken. Det organ som i Sverige handhar frågor om antagande av advokater m.m. är Sveriges advokatsamfunds styrelse. Samfundets styrelse bör även besluta i frågor om registrering. Att frågor om registrering prövas av styrelsen bör framgå av 8 kap. 3 § rättegångsbalken.

Ett beslut att inte tillåta registrering av en advokat som omfattas av direktivet skall enligt artikel 9 motiveras och kunna göras till föremål för domstolsprövning enligt nationell rätt. Högsta domstolen är den instans som prövar överklagande av beslut från advokatsamfundet. Det finns inte nu – särskilt när frågan om utformningen av disciplinsystemet m.m. är under utredning – skäl att göra avsteg från den ordningen.

Det skulle kunna sättas i fråga att skapa en särskild påföljd vid underlåtenhet att efterfölja skyldigheten att registrera sig. Som framgått av det föregående omfattas emellertid en EES-advokat som utövar verksamhet i Sverige redan i dag av rättegångsbalkens regler om disciplinansvar m.m. En advokat som etablerar sig i Sverige utan att registrera sig kan därmed bli föremål för ingripanden från advokatsamfundets sida med stöd av gällande regler. Någon särskild sanktionsregel utöver detta bedöms inte som nödvändig. Det kan också nämnas att direktivet föreskriver att de nationella behöriga myndigheterna skall underrätta varandra om och samarbeta i disciplinära frågor (se artikel 7.2–3). En advokat som underlåter att efterfölja registreringsskyldigheten löper således också risken att drabbas av disciplinära ingripanden i sitt hemland.

Enligt artikel 7 i direktivet skall värdlandets processregler, påföljder och bestämmelser om överklagande tillämpas beträffande en advokat som utövar verksamhet under sitt hemlands yrkestitel. Som nämnts (se avsnitt 4) är detta i huvudsak fallet enligt gällande svensk rätt. En EES-advokat som utövar verksamhet i Sverige kan således – på grund av stadgandet i 8 kap. 9 § första stycket rättegångsbalken – drabbas av samtliga disciplinära påföljder utom uteslutning. För att jämställa de advokater som omfattas av registreringsskyldigheten med medlemmar i Sveriges advokatsamfund bör det införas en regel som gör det möjligt att upphäva registreringen för en sådan advokat som brutit mot god advokatsed. Eftersom ett stadigvarande utövande av verksamhet i Sverige av en advokat från EU förutsätter en registrering får ett upphävande av registreringen samma effekt som en uteslutning ur samfundet av en ledamot. Den lagtekniskt mest ändamåls-

enliga lösningen är att reglera frågan på samma sätt som det som gäller för uteslutning ur samfundet.

Justitiekanslern och Sveriges Domareförbund har ifrågasatt om de möjligheter till överklagande som rättegångsbalken ger en advokat som varit föremål för ett disciplinärt ingripande är tillräckliga. Regeringen har förståelse för de synpunkter som framförts. Direktivet föreskriver dock inte annat än att nationella regler skall gälla. Särskilt med hänsyn till att reglerna om tillsynen över advokatväsendet och det disciplinära förfarandet är föremål för översyn av Advokatkommittén bör det inte nu genomföras några ändringar i den delen.

Enligt artikel 7 (5) skall den omständigheten att en advokat fråntagits rätten att uppträda som advokat i sitt hemland – tillfälligt eller slutgiltigt – automatiskt innebära att han fråntas rätten att uppträda under hemlandets yrkestitel i värdlandet. I ett sådant fall bör vederbörandes registrering i Sverige automatiskt upphävas. Lagtekniskt bör detta lösas genom ett tillägg i 8 kap. 7 § femte stycket rättegångsbalken. Att ett sådant beslut kan komma att överklagas skulle i de flesta fall – som Justitiekanslern påpekat – framstå som föga motiverat. De omfattas dock av kravet i artikel 9 på att kunna göras till föremål för domstolsprövning.

Detta är emellertid inte tillräckligt för att förhindra vederbörande att uppträda under hemlandets yrkestitel i Sverige. Ett generellt förbud att använda en viss yrkestitel utan behörighet till det finns i Sverige bara i fråga om den svenska advokattiteln, se 17 kap. 15 § tredje stycket brottsbalken. Det finns bestämmelser om förbud mot att använda vissa titlar i lagen (1994:844) om behörighet att utöva veterinäryrket och lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område. Bestämmelserna i dessa lagar är dock på olika sätt begränsade till den verksamhet som lagen avser.

Bakom det straffrättsliga skyddet för advokattiteln ligger den centrala betydelse som advokaten har för rättegångsväsendet. I förarbetena till straffbudet i brottsbalken framhöll departementschefen att den bestämmelse om ensamrätt till advokattiteln som den nya rättegångsbalken föreskrev för ledamot av advokatsamfundet inte skulle bli effektiv om inte ett straffrättsligt skydd infördes (NJA II 1947 s. 451). Ytterligare ett skäl som anförts till stöd för den gällande regleringen är det förtroende som i många andra för samhällslivet viktiga förhållanden bör kunna sättas till advokattiteln (Holmqvist m.fl., Brottsbalken En kommentar, 1998, s. 17:68).

Genom direktivet kommer möjligheterna för advokater att verka inom hela unionen att öka. Behovet av att i Sverige skydda förtroendet för advokattiteln är därigenom än mer påtagligt än tidigare. Vetskapen om att den som ger sig ut för att vara advokat har genomgått viss utbildning och står under tillsyn av ett organ som har makt att utdela påföljder för överträdelse av god advokatsed utgör en viktig del av detta förtroende. Sammantaget med direktivets föreskrift att förhindra att en person uppträder under en advokattitel utan att ha behörighet för det utgör detta ett gott argument för att genomföra ett skydd för hemlandstitlar på det sätt som gäller för den svenska advokattiteln.

När skyddet för advokattiteln utvidgas på det sätt som har förordats i det föregående bör den nuvarande straffbestämmelsen i 17 kap. 15 § tredje stycket brottsbalken föras över till 8 kap. rättegångsbalken. Den grundläggande regleringen om advokater samlas därigenom i rättegångsbalken.

6.3 Advokatverksamhet som anställd

Regeringens förslag: En advokat från Europeiska unionen som utövar stadigvarande verksamhet i Sverige får bara vara anställd hos advokat, om advokatsamfundets styrelse inte medger undantag.

Promemorian innehåller motsvarande förslag.

Remissinstanserna: *Justitiekanslern* har ifrågasatt om direktivet medger den föreslagna regleringen. I övrigt har remissinstanserna lämnat förslaget utan erinran, med undantag för *Norrköpings tingsrätt* som gjort ett lagtekniskt påpekande.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelsen i artikel 8 om hur advokatverksamhet som anställd får utövas innebär enligt regeringens uppfattning att samma krav i fråga om anställningsförhållanden får ställas på den advokat som utövar verksamhet under hemlandets titel, som de krav som ställs på inhemska advokater. Som nämnts ovan (avsnitt 4) föreskrivs i 8 kap. 2 § sjätte stycket rättegångsbalken att till ledamot av samfundet inte får antas vissa befattningshavare, t.ex. lagfarna domare och åklagare, och inte heller den som är anställd hos annan än en advokat. Med advokat i sist nämnda hänseende förstås den som driver verksamhet som advokat, vilket också inbegriper den som driver sådan verksamhet i bolag. Från kravet på att den som skall antas till samfundet inte får vara anställd hos annan än en advokat får advokatsamfundets styrelse medge undantag. Om en advokat får en sådan anställning som avses i bestämmelsen, är han skyldig att utträda ur samfundet, om inte styrelsen medger att han får stanna kvar som ledamot (8 kap. 7 § femte stycket rättegångsbalken).

Skälet bakom bestämmelsen är omsorgen om advokatens roll som fri yrkesutövare och dennes uppgift att bistå den rättssökande allmänheten. Enligt processlagberedningen skall huvudsynpunkten vid fråga om dispens från kravet beträffande anställning vara om anställningen kan antas inverka menligt på advokatens självständighet som advokat (se NJA II 1943 s. 83).

Principen om advokatens oberoende ställning har sedan länge varit en av de grundläggande inom svenskt rättsväsende. Det ter sig därför naturligt att nu – när möjligheten för det öppnas i direktivet – ställa samma krav i fråga om anställning på de advokater som utövar verksamhet under sitt hemlands titel i Sverige i den utsträckning de omfattas av den nu föreslagna registreringsskyldigheten. 8 kap. 2 § sjätte stycket rättegångsbalken bör därför ha motsvarande tillämpning för sådana advokater. Möjligheten för samfundets styrelse att medge undantag möjliggör att regeln inte leder till orimliga resultat.

Regeringens förslag: EU-advokater som etablerat sig i Sverige likställs med svenska advokater när det gäller advokatverksamhet som drivs i bolagsform.

Promemorian innehåller motsvarande förslag.

Remissinstanserna har lämnat förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Ett viktigt inslag i den fria rörligheten för advokater är frågan om i vilken form advokatverksamhet får bedrivas. I vissa medlemsstater – t.ex. i Sverige – står det en advokat fritt att välja mellan tillgängliga associationsformer, medan andra stater har begränsningar i olika hänseenden. Det förekommer i vissa medlemsstater att en advokat får driva advokatverksamhet i bolag med en person från en annan yrkeskategori, vilket som huvudregel inte är tillåtet här. Bestämmelsen i 8 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken med detta förbud motiveras av hänsynen till det personliga ansvaret som en advokat bör ha för de uppdrag som anförtrotts honom. En mycket viktig ingrediens i detta har ansetts vara advokatens oberoende – klienten skall veta att advokatverksamheten inte drivs tillsammans med någon som inte omfattas av de etiska reglerna för advokater.

De nationella olikheterna i dessa hänseenden har bedömts inte ha en sådan tyngd att den fria rörligheten får förhindras på grund av dem. Direktivet föreskriver därför i artikel 11 att i de medlemsstater där advokatverksamhet i grupp är tillåten, sådan verksamhet i princip också skall vara tillåten för advokater från andra medlemsstater. Av särskilt intresse i detta sammanhang är att artikel 11 (3) förutsätter en möjlighet för inhemska advokater och advokater som utövar verksamhet under sitt hemlands titel att driva advokatverksamhet i samma grupp. Det öppnas dock i artikel 11 (5) en möjlighet för medlemsstaterna att inte tillåta att advokatverksamhet drivs i grupp tillsammans med andra än advokater. Det är en bestämmelse som i sak motsvarar vad som enligt 8 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken gäller för svenska advokater.

Den lösning som framstår som mest motiverad är att helt likställa de advokater som etablerar sig i Sverige med svenska advokater också i de nu nämnda hänseendena. Förbudet för en svensk advokat att driva advokatverksamhet i bolag med en EU-advokat bör alltså upphävas. Vidare bör förbudet mot att driva advokatverksamhet i bolag med andra än advokater utvidgas till att omfatta även advokater som etablerat sig här och omfattas av den föreslagna registreringsskyldigheten.

De nu nämnda åtgärderna genomförs enklast genom att undantaget i 8 kap. 9 § andra stycket rättegångsbalken från 4 § andra stycket ändras till att omfatta endast sådana EU-advokater som inte är skyldiga att vara registrerade hos Sveriges advokatsamfund.

Regeringens förslag: En registrerad advokat som under minst tre år bedrivit faktisk och regelbunden verksamhet i Sverige som huvudsakligen omfattat svensk rätt skall anses uppfylla kraven på utbildning och praktik i 8 kap. 2 § rättegångsbalken. Detsamma skall gälla den registrerade advokat vars verksamhet under motsvarande tidsperiod inte huvudsakligen bedrivits inom svensk rätt, men som ändå visar sig ha förvärvat tillräckliga kunskaper och erfarenheter för antagning till ledamot av samfundet.

Promemorian innehåller i sak motsvarande förslag.

Remissinstanserna har lämnat förslaget utan erinran. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* har dock ifrågasatt om den skillnad som enligt förslaget kommer att föreligga i behandling av jurister från de nordiska EU-länderna och jurister från andra EU-länder när det gäller den praktik som föreskrivs kan motiveras i förhållande till EG-rätten. Fakultetsnämnden har också påpekat att 8 kap. 2 § rättegångsbalken genom sin längd och disposition är otymplig.

Skälen för regeringens förslag: Som nämnts i avsnitt 4 genomfördes i samband med EES-avtalet två direktiv som har betydelse för advokaters integrering i andra medlemsstater. Det ena av dem, det s.k. första generella direktivet om erkännande av examen (89/48/EEG), innebär att en generell ordning för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning som omfattar minst tre års studier skall gälla. För yrken som är reglerade ges medlemsstaterna i artikel 4 1.b en valrätt. Av den som genomgått den utbildning som krävs i ett EU-land får man antingen kräva att en anpassningsperiod på tre år genomgås eller att ett lämplighetsprov genomförs. När direktivet genomfördes i Sverige valdes den senare metoden (se prop. 1992/93:64 s. 41). I 8 kap. 2 § tredje stycket rättegångsbalken infördes ett undantag från kraven på utbildning och praktik i första stycket 3 och 4 för den som genomgått en utbildning som krävs för att bli advokat i en EES-stat och som i Sverige avlagt ett godkänt prov om den svenska rättsordningen.

I det nu aktuella direktivet föreskrivs i artikel 10 (1) att en advokat som utövar verksamhet under sitt hemlands yrkestitel och har bedrivit faktisk och regelbunden verksamhet inom värdlandets rätt inklusive EG-rätten under minst tre år i värdlandet skall undantas från de krav som uppställs i artikel 4 1.b i utbildningsdirektivet vid fråga om tillträde till advokatyrtet i värdlandet. Detta innebär att ytterligare en väg till medlemskap i det svenska advokatsamfundet har skapats för advokater inom EU. För den registrerade advokat som utövat faktisk och regelbunden verksamhet – på det sätt som definieras i artikel 10 (1) – under minst tre år inom den inhemska rätten inklusive EG-rätten bör gälla att han skall anses uppfylla de villkor som efter utbildningsdirektivets genomförande gäller för inträde i advokatsamfundet. Det innebär att en sådan advokat skall anses uppfylla de krav som ställs upp i 8 kap. 2 § andra stycket 3–4 rättegångsbalken avseende utbildning och praktik. Det förtjänar att nämnas att etableringsdirektivet gäller för den som har auktoriserats som advokat i en annan stat, medan det sätt som utbildningsdirektivet genomförts i Sverige för

advokaters del endast kräver att den sökande genomgått den utbildning – teoretisk och praktisk – som krävs för yrket. Prop. 1998/99:108

I artikel 10 (3) föreskrivs vidare att en advokat som utövat verksamhet under hemlandets yrkestitel under minst tre år i värdlandet, men kortare tid inom värdlandets rätt, får ges tillträde till advokatycket och rätt att använda värdlandets yrkestitel enligt de villkor som närmare anges i direktivet. Därvid skall hänsyn bl.a. tas till de kunskaper om och i yrket förvärvade erfarenheterna om värdlandets rätt samt de kurser och seminarier om värdlandets rätt som advokaten deltagit i.

En bestämmelse som stadgar att den registrerade advokat som bedrivit faktisk och regelbunden verksamhet i Sverige under minst tre år, och som uppfyller något av de alternativa villkor som anges i det föregående, skall anses uppfylla kraven i 8 kap. 2 § andra stycket 3–4 rättegångsbalken bör läggas till tredje stycket i samma paragraf.

Som Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet påpekar kan regleringen i 8 kap. 2 § rättegångsbalken framstå som otymplig och svåröverskådlig. Det kan också möjligen finnas skäl att se över om de olika vägar till inträde i samfundet som stadgandet erbjuder är på alla sätt sakligt motiverade och konstruerade på ett sätt som överensstämmer med olika internationella åtaganden som Sverige har. En sådan översyn bör dock lämpligen avvakta beredningen av Advokatkommitténs kommande betänkande.

6.6 Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att föreskriva vilka ytterligare advokattitlar från Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som skall omfattas av den reglering som gäller för EU-advokater i fråga om registreringsskyldighet. Det straffrättsliga skyddet för advokattiteln skall omfatta också de titlar som används av auktoriserade advokater från något EES-land utanför EU.

Promemorian innehåller motsvarande förslag.

Remissinstanserna har lämnat förslagen utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av avsnitt 5.2 pågår arbetet med att införliva direktivet i den bilaga till EES-avtalet som reglerar vilka rättsakter som skall gälla inom hela EES. Det är naturligtvis önskvärt att de rättigheter och skyldigheter som gäller för advokater som kommer till Sverige också har sina motsvarigheter i de länder som omfattas av bestämmelserna. Regeringen vill inte föregripa den behandling av direktivet som skall ske inom Gemensamma EES-kommittén m.m. och föreslår därför att regeringen bemyndigas att föreskriva vilka ytterligare advokattitlar från Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som skall omfattas av den reglering som gäller för EU-advokater.

I ett hänseende gör regeringen dock den bedömningen att det är befogat att redan nu likställa advokater från hela EES med svenska advokater. Det straffrättsliga skydd för advokattiteln som enligt vad som föreslås i avsnitt 6.2 skall omfatta även advokattitlar från EU har, som nämnts, bl.a. sin

grund i det förtroende som bör kunna sättas till titeln. De titlar som omfattas av direktivet har alla bedömts innebära en sådan kvalitetsgaranti att de skall godtas inom hela unionen. Detsamma gäller dock även de titlar i Island, Liechtenstein och Norge som omfattas av den reglering som infördes i samband med EES-avtalet. Skälet för det ställningstagande som då gjordes i fråga om det straffrättsliga skyddet för advokattiteln, nämligen att detta krav på förtroende inte gjorde sig gällande med samma styrka för utländska titlar (se prop. 1992/93:64 s. 37), har inte längre samma bärkraft. Den ökande internationaliseringen bidrar delvis till detta, men argumentet förlorar också i styrka mot bakgrund av direktivets krav på förbud mot att använda en titel som omfattas av direktivet utan att ha auktorisation för det och det ställningstagande som nu gjorts i fråga om det straffrättsliga skyddet för advokattitlarna från EU-länderna. Regeringen föreslår därför att detta skydd skall omfatta alla de titlar som faller inom tillämpningsområdet för 8 kap. 9 § första stycket rättegångsbalken.

För de nu aktuella länderna tillkommer de nationella advokattitlarna *lögmaður*, *rechtsanwalt* respektive *advokat* (se prop. 1992/93:64 s. 13).

7 Ikraftträdande

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2000. Några övergångsbestämmelser har inte bedömts vara nödvändiga.

8 Kostnadskonsekvenser

De föreslagna lagändringarna beräknas inte medföra några ökade kostnader för det allmänna.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

8 kap. 2 §

I paragrafen anges de krav som ställs på den som vill bli ledamot av advokatsamfundet. I *första stycket* har den ändringen gjorts att Europeiska unionen anges jämte Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Ändringen har ingen saklig betydelse i dag, eftersom hela EU är en del av EES, men medför att inga särskilda ändringar behöver göras om EU utvidgas till att omfatta länder som inte tillhör EES. Motsvarande ändring har gjorts i *andra stycket* och också i andra paragrafer. Dessa ändringar kommenteras inte särskilt i det följande.

I det *tredje stycket* har gjorts ett tillägg avseende undantagen från de krav som ställs upp i första stycket. Tillägget har behandlats i avsnitt 6.5 och innebär att den advokat som i enlighet med bestämmelsen i 2 a § re-

gistrerats vid advokatsamfundet och därefter bedrivit faktisk och regelbunden advokatverksamhet i Sverige under minst tre år skall anses uppfylla de krav som uppställs i första stycket 3 och 4. Det är fråga om kraven avseende den utbildning och praktik som erfordras för inträde i advokatsamfundet, om verksamheten antingen huvudsakligen har omfattat svensk rätt eller advokaten på annat sätt har förvärvat tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att antas till ledamot av samfundet.

I direktivet definieras faktisk och regelbunden verksamhet i artikel 10 (1) som ett faktiskt utövande av verksamhet utan andra avbrott än de som följer av händelser i det dagliga livet. Det skall alltså handla om en varaktig, etablerad verksamhet. Direktivet föreskriver för det första fallet att verksamheten skall bedrivas inom värdlandets rätt, inklusive EGRätten, vilket avses att täckas av uttrycket *svensk rätt*. Om verksamheten bedrivits en kortare tid än tre år inom värdlandets rätt, anvisar direktivet i artikel 10 (3) att en mer allmän prövning sker av de kunskaper och erfarenheter advokaten förvärvat. Därvid skall hänsyn tas till de kurser och seminarier som advokaten deltagit i om värdlandets rätt, inklusive bestämmelser som rör yrket och de etiska reglerna.

Direktivet tillägger den sökande advokaten skyldigheten att lämna uppgifter om sin verksamhet på olika sätt och ger också den behöriga myndigheten rätt att på olika sätt kontrollera de faktiska förhållandena, se artikel 10 (1) och 10 (3).

Frågan om inträde i samfundet med stöd av de nya undantagen kommer att kunna överklagas till Högsta domstolen i enlighet med gällande bestämmelser. Högsta domstolens prövning kommer att fullt ut omfatta om villkoren för att vinna inträde i samfundet är uppfyllda. Det finns således inte – såsom fallet är t.ex. när det gäller dispens från kravet på medborgarskap i en stat inom EU eller EES – moment som det uteslutande ankommer på samfundets styrelse att pröva (se NJA II 1943 s. 82 f., NJA 1951 not C 58 och NJA 1998 s. 22).

8 kap. 2 a §

I det *första stycket* föreskrivs att den som är auktoriserad som advokat i ett land inom EU och vill utöva stadigvarande advokatverksamhet i Sverige skall vara registrerad hos advokatsamfundet. Bestämmelsen, som är ny, har behandlats i avsnitt 6.2. Med att *utöva stadigvarande advokatverksamhet* avses att på ett mera stadigvarande sätt tillhandahålla sina juridiska tjänster i Sverige. Det är inte tillräckligt att i samband med verksamhet utomlands ha enstaka uppdrag i Sverige. Det måste emellertid heller inte handla om en heltidssysselsättning och verksamheten måste inte bedrivas inom svensk rätt. Ett tydligt exempel på när registreringsskyldighet föreligger är när advokaten öppnat ett kontor eller en filial i Sverige. Det är värt att notera den skillnad som finns mellan verksamhet som innebär en skyldighet att registrera sig och verksamhet som enligt 2 § tredje stycket berättigar till undantag från kraven på utbildning och praktik. I det första fallet inträder skyldigheten om advokaten stadigvarande utövar verksamhet i Sverige och i det andra skall verksamheten huvudsakligen utövas inom svensk rätt.

I det *andra stycket* föreskrivs att en sådan advokat som avses i bestämmelsen skall uppfylla de villkor som anges i 2 § sjätte stycket. Detta innebär att en advokat som utövar stadigvarande verksamhet under sitt hemlands titel i Sverige inte får inneha sådana befattningar som anges i den angivna bestämmelsen och också att de inte utan medgivande från samfundets styrelse får inneha anställning hos annan än en advokat. Bestämmelsen, som är ny, har behandlats i avsnitt 6.3.

8 kap. 3 §

I paragrafen, som har behandlats i avsnitt 6.2, har gjorts ett tillägg av innebörd att advokatsamfundets styrelse skall pröva en ansökan om registrering enligt 2 a §. De närmare föreskrifterna om förfarandet och de krav som skall ställas på sökanden meddelas i advokatsamfundets stadgar. Ett beslut att vägra registrering kan överklagas enligt 8 §.

8 kap. 7 §

Paragrafen innehåller de centrala bestämmelserna om disciplinpåföljder och om uteslutning från samfundet av andra skäl än disciplinära. Ändringarna i paragrafen har behandlats i avsnitt 6.2.

Ändringarna i *första* och *andra* styckena jämför en EU-advokat med en inhemsk advokat på det sättet att samma beteenden som medför uteslutning ur samfundet av en inhemsk advokat kommer att medföra att registreringen av en EU-advokat upphävs. Tillägget i *femte stycket* innebär att en EU-advokat som förlorar rätten att i sitt hemland uppträda som advokat också skall förlora sin registrering i Sverige (jfr artikel 7 [5]).

I *sjätte stycket* har gjorts ett tillägg som innebär att advokatsamfundets styrelse har rätt att – på motsvarande sätt som gäller för beslut om uteslutning ur samfundet – förordna att ett beslut att upphäva en registrering genast skall verkställas.

8 kap. 8 §

I denna paragraf regleras rätten till överklagande av beslut om registrering, upphävande av registrering, inträde i samfundet eller uteslutning ur samfundet. Den föreslagna ändringen, som har behandlats i avsnitt 6.2, innebär att frågor om registrering kommer att kunna överklagas på motsvarande sätt som frågor om inträde och uteslutning.

8 kap. 9 §

I *andra stycket* har hänvisningen till 17 kap. 15 § tredje stycket brottsbalken tagits bort. Se vidare vid kommentaren till 10 §. Undantaget från 4 § andra stycket om advokatverksamhet i bolag har ändrats till att avse enbart sådana EU-advokater som inte omfattas av registreringsskyldigheten i 2 a §. Ändringen har behandlats i avsnitt 6.4 och innebär att det nuvarande förbudet för en svensk advokat att driva advokatverksamhet i bolag med en EU-advokat som etablerat sig här försvinner och att det inte längre kommer att vara tillåtet för en sådan EU-advokat att driva advokatverksamhet i Sverige i bolag med andra än advokater auktoriserade i något EU-land utan dispens av advokatsamfundets styrelse. För andra EU-advokater än sådana som etablerat sig här innebär ändringen inget i sak. Detsamma gäller tills vidare också advokater från länder inom EES som inte tillhör EU. På sikt kommer sannolikt också dessa advokater att omfattas av den föreslagna regleringen (se nedan vid kommentaren till 11 §).

8 kap. 10 §

Paragrafen, som är ny, har behandlats i avsnitt 6.2 och 6.6. Straffstadgandet i 17 kap. 15 § tredje stycket brottsbalken har förts över till paragrafen. Bestämmelsen har bearbetats redaktionellt och också utvidgats till att omfatta sådana advokater som enligt 9 § första stycket skall vara likställd med en svensk advokat.

8 kap. 11 §

Paragrafen, som är ny, har behandlats i avsnitt 6.6. I den bemyndigas regeringen att föreskriva att de bestämmelser om registrering i 8 kap. rättegångsbalken som avser den som är auktoriserad som advokat inom EU också skall omfatta den som är auktoriserad som advokat i något annat land inom EES. Ett sådant förordnande med stöd av bemyndigandet innebär att en sådan advokat i Sverige utövar verksamhet på samma villkor som EU-advokater.

9.2 Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

17 kap. 15 §

Ändringen i paragrafen, som har behandlats i avsnitt 6.2, innebär att det tredje stycket har upphävts och förts över till 8 kap. rättegångsbalken.

av den 16 februari 1998

om underlättande av stadigvarande utövande av advokatycket i en annan medlemsstat än den i vilken auktorisationen erhöles

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD
HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artiklarna 49, 57.1 och 57.2 första och tredje meningen i detta,

med beaktande av kommissionens förslag¹,

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande²,

i enlighet med det i artikel 189b i fördraget angivna förfarandet³,

och med beaktande av följande:

- (1) Enligt artikel 7a i fördraget är den inre marknaden ett område utan inre gränser och enligt artikel 3 c i fördraget är avskaffande av hinder för den fria rörligheten för personer och tjänster mellan medlemsstaterna ett av gemenskapens mål. För medlemsstaternas medborgare innebär detta bland annat rätt att utöva ett yrke antingen som egen företagare eller som anställd i en annan medlemsstat än den där de erhållit sin auktorisation.
- (2) En advokat som har alla de kvalifikationer som krävs i en medlemsstat kan redan nu kräva att få sitt examensbevis godkänt för att etablera sig i en annan medlemsstat för att där utöva advokatycket under den medlemsstatens yrkestitel enligt rådets direktiv 89/48/EEG av den 21 december 1988 om en generell ordning för erkännande av examensbevis över behörighetsgivande högre utbildning som omfattar minst tre års studier⁴. Syftet med nämnda direktiv är att advokater skall bli integrerade i värdlandets advokatycke och inte att ändra värdlandets bestämmelser för yrket eller att undanta advokater från tillämpningen av dessa bestämmelser.
- (3) Medan vissa advokater snabbt kan integreras i värdlandets advokatycke, särskilt om de genomgår ett lämplighetsprov enligt direktiv

¹ EGT C 128, 24.5.1995, s. 6 och EGT C 355, 25.11.1996, s. 19.

² EGT C 256, 2.10.1995, s. 14.

³ Europaparlamentets yttrande av den 19 juni 1996 (EGT C 198, 8.7.1996, s. 85), rådets gemensamma ståndpunkt av den 24 juli 1997 (EGT C 297, 29.9.1997, s. 6), Europaparlamentets beslut av den 19 november 1997. (Rådets beslut av den 15 december 1997.)

⁴ EGT L 19, 24.1.1989, s. 16.

89/48/EEG, bör andra fullt kvalificerade advokater kunna uppnå en sådan integrering efter en viss tid, under vilken de bedrivit advokatverksamhet i värdlandet under hemlandets yrkestitel, eller fortsätta sin verksamhet under hemlandets yrkestitel.

Prop. 1998/99:108
Bilaga 1

- (4) Denna tid bör ge advokater möjlighet att integreras i advokatycket i värdlandet efter kontroll av att de har yrkeserfarenhet i värdlandet.
- (5) En åtgärd inom detta område på gemenskapsnivå är berättigad inte endast därför att en sådan, jämfört med en generell ordning för erkännande, ger advokater större möjlighet att integreras i advokatycket i värdlandet, utan också därför att en sådan åtgärd, som gör det möjligt för advokater att stadigvarande utöva verksamhet i ett värdland under sitt hemlands yrkestitel, uppfyller ett behov hos klienterna vilka, då handeln ökar bland annat till följd av den inre marknaden, söker råd i samband med gränsöverskridande transaktioner i vilka internationell rätt, gemenskapsrätt och nationell rätt överlappar varandra.
- (6) En åtgärd på gemenskapsnivå är också berättigad därför att endast några medlemsstater i dag tillåter att advokater från andra medlemsstater under sitt hemlands yrkestitel bedriver advokatverksamhet på deras territorium på ett annat sätt än genom tjänster. I de medlemsstater där det finns en sådan möjlighet är emellertid de bestämmelser som gäller till exempel verksamhetsfält och skyldigheten att registrera sig hos behöriga myndigheter mycket olika. Sådana olikheter medför ojämlik behandling och snedvridning av konkurrensen för medlemsstaternas advokater och utgör hinder för den fria rörligheten. Endast ett direktiv som bestämmer de närmare villkoren för utövande av advokatycket på ett annat sätt än genom tjänster, av advokater som bedriver verksamhet under sitt hemlands yrkestitel, kan lösa dessa problem och ge advokater och klienter samma möjligheter i alla medlemsstater.
- (7) I detta direktiv, i enlighet med dess syfte, regleras inte rent interna förhållanden och nationella bestämmelser för yrket berörs endast i den utsträckning som är nödvändig för att direktivets mål skall uppnås. Direktivet påverkar i synnerhet inte de nationella bestämmelserna om tillträde till advokatycket och utövande av det under värdlandets yrkestitel.
- (8) De advokater som omfattas av detta direktiv bör vara skyldiga att registrera sig hos värdlandets behöriga myndighet, så att denna myndighet kan säkerställa att de följer de etiska och andra regler för yrket som gäller i värdlandet. Rättsverkningarna av denna registrering när det gäller de domkretsar, instanser och domstolar där advokater får uppträda, föreskrivs i de bestämmelser som gäller för advokater i värdlandet.

- (9) Advokater som inte är integrerade i värdlandets advokatycke måste i denna stat utöva sin verksamhet under sitt hemlands yrkestitel på ett sätt som tillförsäkrar klienterna tillräcklig information och gör det möjligt att skilja mellan dessa advokater och värdlandets advokater, som bedriver verksamhet med användande av värdlandets yrkestitel.
- (10) De advokater som omfattas av detta direktiv bör ha möjlighet att ge juridisk rådgivning i fråga om hemlandets rätt, gemenskapsrätt, internationell rätt och värdlandets rätt. Detta är, när det gäller tillhandahållande av tjänster, redan tillåtet enligt rådets direktiv 77/249/EEG av den 22 mars 1977 om underlättande för advokater att effektivt begagna sig av friheten att tillhandahålla tjänster⁵. Det bör dock föreskrivas, liksom i direktiv 77/249/EEG, att upprättande av vissa formella handlingar beträffande fast egendom och dödsbon får undantas från den verksamhet som bedrivs av advokater i Förenade kungariket och Irland under hemlandets advokattitel. Det här direktivet påverkar inte de bestämmelser enligt vilka, i varje medlemsstat, viss verksamhet förbehålls andra yrken än advokatycket. Värdlandet bör också, så som föreskrivs i direktiv 77/249/EEG, ha rätt att kräva att en advokat som bedriver verksamhet under hemlandets yrkestitel arbetar tillsammans med en lokal advokat när han företräder och försvarar en klient inför rätta. Förpliktelsen att arbeta tillsammans med en annan advokat gäller enligt den tolkning som Europeiska gemenskapernas domstol gjort i domen av den 25 februari 1988 i mål 427/85 (kommissionen/ Tyskland)⁶.
- (11) För att garantera ett väl fungerande rättssystem bör medlemsstaterna ha möjlighet att genom särskilda regler begränsa tillträde till de högsta domstolarna till specialiserade advokater, utan att förhindra att de advokater i medlemsstaterna som uppfyller de villkor som krävs integreras.
- (12) En advokat som är registrerad i värdlandet under hemlandets yrkestitel måste förbli registrerad hos hemlandets behöriga myndighet för att kunna behålla sin titel som advokat och omfattas av detta direktiv. Därför är ett nära samarbete mellan de behöriga myndigheterna absolut nödvändigt, i synnerhet i fråga om eventuella disciplinära förfaranden.
- (13) Advokater som omfattas av detta direktiv får, oavsett om de utövar advokatverksamhet som anställda eller som egna företagare i hemlandet, utöva advokatverksamhet som anställda i värdlandet i den utsträckning som denna stat ger sina egna advokater möjlighet till detta.

⁵ EGT L 78, 26.3.1977, s. 17. Direktivet senast ändrat genom 1994 års anslutningsakt.

⁶ Rec. 1988, s. 1123.

- (14) Detta direktiv ger advokater rätt att utöva verksamhet i en annan medlemsstat under hemlandets yrkestitel, men syftet är också att underlätta erhållande av detta värdlands yrkestitel. Enligt artiklarna 48 och 52 i fördraget, så som dessa har tolkats av domstolen, har värdlandet alltid skyldighet att ta hänsyn till den yrkeserfarenhet som erhållits på dess territorium. Efter tre års faktisk och regelbunden verksamhet i värdlandet och inom värdlandets rätt, inklusive gemenskapsrätten, är det rimligt att anta att dessa advokater har erhållit de kvalifikationer som behövs för att bli helt integrerade i värdlandets advokatyrtitel. Efter denna tid bör advokater kunna erhålla värdlandets advokattitel under förutsättning att de efter kontroll kan styrka sin yrkeskompetens i den medlemsstaten. Om den faktiska och regelbundna verksamheten under minst tre år omfattar en kortare tid inom värdlandets rätt, bör myndigheten också ta hänsyn till all annan kunskap om denna rätt som den skall få kontrollera genom ett samtal. Visas inte att dessa villkor är uppfyllda, bör den behöriga myndigheten motivera varför den inte ger en advokat rätt att använda denna stats yrkestitel enligt den förenklade procedur som är knuten till nämnda villkor och avslaget bör kunna göras till föremål för domstolsprövning enligt nationell rätt.
- (15) Den ekonomiska och yrkesmässiga utvecklingen i gemenskapen visar att möjligheten att utöva advokatverksamhet gemensamt, inbegripet i en sammanslutning av advokater, blir en realitet. Den omständigheten att advokatverksamhet bedrivs i grupp i hemlandet får inte användas som förevändning för att lägga hinder i vägen för advokater som är med i gruppen och som önskar etablera sig i värdlandet. Medlemsstaterna bör dock ges rätt att vidta lämpliga åtgärder för att uppnå det legitima målet att säkerställa advokatyrtkets oberoende. I alla medlemsstater som tillåter att advokatverksamhet utövas i grupp bör vissa garantier finnas.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Syfte, tillämpningsområde och definitioner

1. Syftet med detta direktiv är att underlätta stadigvarande utövande av advokatyrtket såsom egen företagare eller som anställd i en annan medlemsstat än den i vilken auktorisationen erhöles.
2. I detta direktiv avses med
 - a) advokat: varje person som är medborgare i en medlemsstat och som är behörig att utöva yrkesverksamhet med användande av en av följande titlar:

Belgien:	Avocat/Advocaat/Rechtsanwalt
Danmark:	Advokat
Tyskland:	Rechtsanwalt
Grekland:	Δικηγόρος
Spanien:	Abogado/Advocat/Avogado/Abokatu
Frankrike:	Avocat
Irland:	Barrister/Solicitor
Italien:	Avvocato
Luxemburg:	Avocat
Nederländerna:	Advocaat
Österrike:	Rechtsanwalt
Portugal:	Advogado
Finland:	Asianajaja/Advokat
Sverige:	Advokat
Förenade kungariket:	Advocate/Barrister/Solicitor

Prop. 1998/99:108
Bilaga 1

- b) hemland: den medlemsstat i vilken advokaten, för att få utöva advokatycket i en annan medlemsstat, har förvärvat rätten att använda en av de yrkestitlar som avses under a,
- c) värdland: den medlemsstat i vilken advokaten utövar verksamhet enligt bestämmelserna i detta direktiv,
- d) hemlandets yrkestitel: yrkestiteln i den medlemsstat i vilken advokaten, före utövande av advokatycket i värdlandet, har förvärvat rätten att använda denna titel,
- e) advokatgrupp: en sammanslutning som – med eller utan status som juridisk person – har bildats i enlighet med lagstiftningen i en medlemsstat, i vilken advokater utövar sin yrkesverksamhet i grupp under en gemensam beteckning.
- f) relevant yrkestitel eller relevant yrke: den yrkestitel eller det yrke som regleras av den behöriga myndighet vid vilken en advokat har registrerat sig i enlighet med artikel 3, och behörig myndighet, den myndigheten.

3. Detta direktiv skall gälla såväl för advokater som utövar verksamhet som egna företagare som för advokater som utövar verksamhet som anställda i hemlandet och, om inte annat följer av artikel 8, i värdlandet.

4. Utövande av advokatycket enligt detta direktiv skall inte avse sådant tillhandahållande av tjänster som anges i direktiv 77/249/EEG.

Rätt att utöva verksamhet under hemlandets yrkestitel

En advokat skall ha rätt att under hemlandets yrkestitel permanent och i varje annan medlemsstat utöva sådan advokatverksamhet som närmare anges i artikel 5.

För integrering i advokatycket i värdlandet gäller bestämmelserna i artikel 10.

Artikel 3

Registrering hos behörig myndighet

1. En advokat, som önskar utöva verksamhet i en annan medlemsstat än den i vilken han har förvärvat sin auktorisation, skall ansöka om registrering hos den behöriga myndigheten i den medlemsstaten.

2. Världlandets behöriga myndighet skall registrera advokaten efter uppvisande av bevis på att han har registrerats hos hemlandets behöriga myndighet. Världlandets behöriga myndighet får kräva att det bevis om har utfärdats av hemlandets behöriga myndighet inte är mer än tre månader gammalt vid uppvisandet. Världlandets behöriga myndighet skall underätta hemlandets behöriga myndighet om denna registrering.

3. För tillämpningen av punkt 1 gäller följande:

- i Förenade kungariket och Irland skall de advokater som utövar verksamhet med användande av en annan yrkestitel än de som används i Förenade kungariket eller Irland ansöka om registrering hos den myndighet som är behörig för "barristers" eller "advocates" eller den myndighet som är behörig för "solicitors".
- I Förenade kungariket är den behöriga myndigheten för en irländsk "barrister" den myndighet som är behörig för "barristers" och "advocate" och för en irländsk "solicitor" den myndighet som är behörig för "solicitors".
- i Irland är den behöriga myndigheten för en "barrister" eller en "advocate" från Förenade kungariket den myndighet som är behörig för "barristers" och för en "solicitor" från Förenade kungariket den myndighet som är behörig för "solicitors".

4. När världlandets behöriga myndighet offentliggör namnen på de advokater som är registrerade vid denna, skall den också offentliggöra namnen på de advokater som har registrerats enligt detta direktiv.

Utövande av advokatverksamhet under hemlandets yrkestitel

1. En advokat som utövar verksamhet i ett värdland under hemlandets yrkestitel skall utöva verksamheten under denna titel, vilken skall anges på hemlandets officiella språk eller på ett av hemlandets officiella språk på ett tydligt sätt för att undvika varje förväxling med värdlandets yrkestitel.
2. Vid tillämpningen av punkt 1 får värdlandet kräva att en advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel uppger vilken yrkesorganisation han tillhör i hemlandet, eller inför vilken domstol han får uppträda enligt hemlandets lagstiftning. Värdlandet får också kräva att en advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel upplyser om att han är registrerad hos den behöriga myndigheten i den medlemsstaten.

Artikel 5

Verksamhetsområde

1. Om inte annat följer av bestämmelserna i punkterna 2 och 3, får en advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel utföra samma slag av uppgifter som en advokat som utövar verksamhet under värdlandets relevanta yrkestitel och han får bland annat tillhandahålla juridisk rådgivning angående hemlandets rätt, gemenskapsrätten, internationell rätt och värdlandets rätt. Han skall alltid följa de processregler som gäller vid de nationella domstolarna.
2. De medlemsstater som på sitt territorium tillåter en bestämd kategori advokater att upprätta sådana rättsakter som bemyndigar dem att förvalta dödsbon eller som ger upphov till eller överför rättigheter till fast egendom, som i andra medlemsstater är förbehållna andra yrkesutövare än advokater, får från sådan verksamhet utesluta en advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel, när denna har erhållits i en av dessa medlemsstater.
3. Vid utövande av verksamhet som rör företrädande och försvar av en klient inför rätta kan värdlandet – om detta lands rätt förbehåller sådan verksamhet för advokater som utövar verksamhet under inhemsk yrkestitel – föreskriva att en advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel skall arbeta tillsammans med antingen en advokat som har rätt att uppträda inför domstolen i fråga och som, om det behövs, skall vara ansvarig inför den domstolen, eller med en "avoué" som har rätt att uppträda inför domstolen.

För att garantera ett väl fungerande rättssystem får medlemsstaterna föreskriva särskilda regler för tillträde till de högsta domstolarna, som till exempel att specialiserade advokater skall anlitas.

Tillämpliga yrkesregler och etiska regler

1. Oberoende av vilka etiska och andra regler för yrket en advokat omfattas av i hemlandet, skall en advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel omfattas av samma yrkesmässiga och etiska regler som gäller för de advokater som utövar verksamhet under den relevanta yrkestiteln i värdlandet för all verksamhet som han utövar på värdlandets territorium.

2. En advokat som utövar verksamhet under sitt hemlands yrkestitel skall tillförsäkras lämplig representation i värdlandets yrkesorganisationer. En sådan representation skall omfatta åtminstone rösträtt vid val till organisationens organ.

3. Värdlandet får föreskriva att en advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel skall teckna en försäkring för yrkesansvar eller ansluta sig till en garantifond för yrket, i enlighet med de bestämmelser som värdlandet föreskriver för sådan yrkesverksamhet som utövas på värdlandets territorium. En advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel skall dock undantas från denna skyldighet om han kan visa att han omfattas av en försäkring eller ett garantiåtagande i enlighet med hemlandets bestämmelser, om försäkringen eller garantin är likvärdig i fråga om skyddets villkor och omfattning. Om försäkringen eller garantin är endast delvis likvärdig, får värdlandets behöriga myndighet kräva att en tilläggsförsäkring tecknas eller att en kompletterande garanti ställs för att täcka de delar som inte redan omfattas av den försäkring som tecknats eller den garanti som ställts i enlighet med bestämmelserna i hemlandet.

Artikel 7

Disciplinära förfaranden

1. Om en advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel åsidosätter de skyldigheter som åvilar honom i värdlandet, skall värdlandets processregler, påföljder och bestämmelser om överklagande tillämpas.

2. Innan ett disciplinärt förfarande inleds gentemot en advokat, som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel, skall värdlandets behöriga myndighet snarast möjligt underrätta hemlandets behöriga myndighet om detta och lämna alla relevanta upplysningar.

Punkt 1 skall tillämpas på motsvarande sätt när ett disciplinärt förfarande inleds av hemlandets behöriga myndighet, som skall underrätta värdlandets eller värdländernas behöriga myndighet om detta.

3. Vårdlandets behöriga myndighet skall, utan att dess beslutanderätt inskränks, under hela det disciplinära förfarandet samarbeta med hemlandets behöriga myndighet. Vårdlandet skall särskilt vidta de åtgärder som behövs för att hemlandets behöriga myndighet skall få möjlighet att lämna synpunkter till de instanser som prövar överklaganden.

4. Hemlandets behöriga myndighet skall, i enlighet med sina egna processuella och materiella regler, avgöra vilka följderna skall bli av ett beslut som vårdlandets behöriga myndighet har fattat beträffande en advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel.

5. Även om det inte är en förutsättning för det beslut som fattas av vårdlandets myndighet, skall den omständigheten att hemlandets behöriga myndighet tillfälligt eller slutgiltigt drar in auktorisationen att utöva advokatverksamhet automatiskt innebära att den berörda advokaten tillfälligt eller slutgiltigt fråntas rätten att utöva verksamhet i vårdlandet under hemlandets yrkestitel.

Artikel 8

Utövande av advokatverksamhet som anställd

En advokat som är registrerad i ett vårdland under hemlandets yrkestitel kan utöva advokatycket som anställd hos en annan advokat, i en sammanlutning av advokater eller ett advokatbolag eller i offentlig eller privat verksamhet, i den omfattning vårdlandet ger advokater, som är registrerade under yrkestiteln i den staten, rätt till detta.

Artikel 9

Motivering och domstolsprövning

Ett avslag på en sådan ansökan om registrering som avses i artikel 3 eller ett beslut att återkalla en sådan registrering samt beslut om disciplinära påföljder skall motiveras.

Dessa beslut skall kunna göras till föremål för domstolsprövning enligt bestämmelser i nationell rätt.

Integrering i värdlandets advokatycke

1. En advokat, som utövar verksamhet under sitt hemlands yrkestitel och som har bedrivit faktisk och regelbunden verksamhet under minst tre år i värdlandet inom värdlandets rätt inklusive EG-rätten, skall vid tillträde till advokatycket i värdlandet undantas från de villkor som anges i artikel 4.1 b i direktiv 89/48/EEG. Med faktisk och regelbunden verksamhet avses ett faktiskt utövande av verksamhet utan andra avbrott än de som följer av händelser i det dagliga livet.

Den berörda advokaten skall för värdlandets behöriga myndighet styrka denna minst treåriga faktiska och regelbundna verksamhet inom värdlandets rätt. I detta syfte

- a) skall advokaten till värdlandets behöriga myndighet lämna relevant information och relevanta handlingar, särskilt om antalet ärenden han har handlagt och deras art,
- b) får värdlandets behöriga myndighet kontrollera den utövade verksamhetens regelbundna och faktiska art och vid behov uppmana advokaten att muntligt eller skriftligt lämna förtydliganden eller ytterligare uppgifter som rör den information och de handlingar som nämns i punkt a.

Ett beslut av värdlandets behöriga myndighet att inte medge undantag, på grund av att de krav som anges i första stycket inte är uppfyllda, skall motiveras och kunna göras till föremål för domstolsprövning enligt nationell rätt.

2. En advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel i ett värdland får när som helst ansöka om att hans examensbevis skall erkännas enligt direktiv 89/48/EEG så att han kan få tillträde till advokatycket i värdlandet och utöva det under den yrkestitel som motsvarar yrket i värdlandet.

3. En advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel och som har bedrivit faktisk och regelbunden verksamhet i den medlemsstaten under minst tre år, men under en kortare tid inom värdlandets rätt, får av den behöriga myndigheten i nämnda land ges tillträde till advokatycket i den medlemsstaten och rätt att använda den yrkestitel som motsvarar yrket i värdlandet, utan att omfattas av villkoren i artikel 4.1 b i direktiv 89/48/EEG, på de villkor och enligt följande förfarande:

- a) Den behöriga myndigheten i värdlandet skall ta hänsyn till faktisk och regelbunden verksamhet under den tid som avses ovan samt till de kunskaper om och i yrket förvärvade erfarenheter av värdlandets rätt, liksom till kurser och seminarier som advokaten deltagit i om

- b) Advokaten skall till den behöriga myndigheten i vårdlandet lämna relevant information och relevanta handlingar, särskilt rörande ärenden som han har handlagt. Bedömningen av advokatens faktiska och regelbundna verksamhet i vårdlandet, liksom bedömningen av hans förmåga att fortsätta med den verksamhet han har utövat, skall göras genom samtal med den behöriga myndigheten i vårdlandet i syfte att kontrollera den utövade verksamhetens faktiska och regelbundna karaktär.

Ett beslut av vårdlandets behöriga myndighet att inte bevilja auktorisation, på grund av att det inte kan styrkas att de krav som anges i första stycket är uppfyllda, skall motiveras och kunna göras till föremål för domstolsprövning enligt nationell rätt.

4. Den behöriga myndigheten i vårdlandet får, efter ett motiverat beslut som skall kunna göras till föremål för domstolsprövning enligt nationell rätt, vägra att godkänna en advokat som åberopar sig på bestämmelserna i denna artikel, om myndigheten anser att detta skulle strida mot allmänna intressen särskilt med hänsyn till disciplinära förfaranden, anmälningar eller andra händelser.

5. De företrädare för den behöriga myndighet som bedömer ansökningsen skall se till att den information som de fått del av behandlas konfidentiellt.

6. En advokat, som får tillträde till advokatycket i vårdlandet enligt bestämmelserna i 1, 2 och 3, har, utöver rätten att använda yrkestiteln för advokatycket i vårdlandet, också rätt att använda hemlandsmedlemsstatens yrkestitel på hemlandets officiella språk eller ett av dess officiella språk.

Artikel 11

Utövande av advokatverksamhet i grupp

När verksamhet i advokatgrupper är tillåten i vårdlandet för advokater som utövar sin verksamhet under den relevanta yrkestiteln i vårdlandet, skall följande bestämmelser tillämpas för de advokater som vill utöva verksamhet under den titeln eller registrera sig under den titeln vid den behöriga myndigheten:

1. En eller flera advokater som utövar verksamhet i ett vårdland under hemlandets yrkestitel och som är medlemmar av samma advokatgrupp i hemlandet får i vårdlandet utöva yrkesverksamhet vid en filial eller ett kontor som gruppen har inrättat. När de grundläggande reglerna i hemlandet för denna grupp är oförenliga med de grundläggande regler som följer av lagar eller andra författningar i vårdlandet, skall emellertid vårdlandets regler gälla i den utsträckning

det är berättigat med hänsyn till det allmänna intresset att skydda klienter och tredje man.

Prop. 1998/99:108
Bilaga 1

2. Varje medlemsstat skall ge två eller flera advokater som kommer från samma advokatgrupp eller samma hemland, och som utövar verksamhet på den statens territorium under hemlandets yrkestitel, möjlighet att utöva verksamhet i en advokatgrupp. Om värdlandet ger sina egna advokater möjlighet att bilda olika slags former för att utöva verksamhet i grupp, skall samma slags grupper kunna bildas av de ovan nämnda advokaterna. De villkor under vilka dessa advokater får bedriva gemensam verksamhet i värdlandet bestäms av värdlandets lagar och andra författningar.

3. Värdlandet skall också vidta de åtgärder som är nödvändiga för utövande av gemensam verksamhet

a) för flera advokater som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel och som kommer från olika medlemsstater, och

b) för en eller flera av de advokater som avses i a och en eller flera advokater värdlandet.

De villkor under vilka dessa advokater får bedriva gemensam verksamhet i värdlandet bestäms av värdlandets lagar och andra författningar.

4. En advokat som önskar utöva verksamhet under hemlandets yrkestitel skall underrätta värdlandets behöriga myndighet om att han är medlem i en advokatgrupp i hemlandet och lämna alla relevanta upplysningar om denna grupp.

5. Oavsett bestämmelserna i punkterna 1–4 får ett värdland, i den utsträckning som det förbjuder advokater som utövar verksamhet under värdlandets relevanta yrkestitel att utöva advokatverksamhet i en grupp som omfattar personer utanför advokatyrrket, vägra en advokat som är registrerad under hemlandets yrkestitel att utöva verksamhet i värdlandet såsom medlem i sin advokatgrupp. Gruppen skall anses omfatta personer utanför advokatyrrket om

– dess kapital helt eller delvis ägs,

– det namn under vilket den utövar sin verksamhet används, eller

– beslutanderätten inom denna utövas de facto eller de jure,

av personer som inte är advokater, i den betydelse som anges i artikel 1.2.

När de grundläggande bestämmelserna för en sådan advokatgrupp i hemlandet inte är förenliga vare sig med de gällande bestämmelserna i värdlandet eller med bestämmelserna i första stycket, får värdlandet, oavsett de begränsningar som anges i punkt 1, förbjuda att en filial eller ett kontor öppnas på dess territorium.

Prop. 1998/99:108
Bilaga 1

Artikel 12

Advokatgruppens namn

Oavsett under vilka former advokater bedriver verksamhet under hemlandets yrkestitel, kan de använda namnet på den advokatgrupp de tillhör i hemlandet.

Värdlandet får kräva att de, utöver det namn som anges i första stycket, anger gruppens rättsliga natur i hemlandet och/eller namnen på de personer i gruppen som utövar verksamhet i värdlandet.

Artikel 13

Samarbete mellan värdlandets och hemlandets behöriga myndigheter och tystnadsplikt

För att underlätta tillämpningen av detta direktiv och undvika att dess bestämmelser, i förekommande fall, används i syfte att kringgå de bestämmelser som är tillämpliga i värdlandet, skall värdlandets behöriga myndighet och hemlandets behöriga myndighet ha ett nära samarbete och ge varandra ömsesidig hjälp.

De skall säkerställa att den information de utväxlar behandlas konfidentiellt.

Artikel 14

Behöriga myndigheter

Medlemsstaterna skall senast den 14 mars 2000 utse de myndigheter som är behöriga att ta emot ansökningar och fatta sådana beslut som anges i detta direktiv. De skall underrätta de andra medlemsstaterna och kommissionen därom.

Rapport från kommissionen

Senast tio år efter direktivets ikraftträdande skall kommissionen rapportera till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av direktivet.

Efter att ha genomfört allt nödvändigt samråd skall den i samband med rapporteringen lägga fram sina slutsatser med eventuella ändringar, som skulle kunna göras i det nu gällande systemet.

Artikel 16

Införlivande

1. Medlemsstaterna skall senast den 14 mars 2000 anta de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser, skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter för hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texterna till de viktigaste bestämmelserna i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 17

Detta direktiv träder i kraft samma dag som det offentliggörs i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

Artikel 18

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 16 februari 1998.

På Europaparlamentets vägnar
J. M. GIL-ROBLES
Ordförande

På rådets vägnar
J. CUNNINGHAM
Ordförande

1 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om rättegångsbalken
dels att 8 kap. 2 och 3 samt 7–9 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i balken skall införas tre nya paragrafer, 8 kap. 2 a, 10 och 11 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap. 2 §¹

Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som

1. är svensk medborgare eller medborgare i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

2. har hemvist i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

3. har avlagt de kunskapsprov som är föreskrivna för behörighet till domarämbete,

4. har genomgått för advokatverksamhet erforderlig praktisk och teoretisk utbildning,

5. har gjort sig känd för redbarhet, och

6. även i övrigt bedöms lämplig att utöva advokatverksamhet.

Advokatsamfundets styrelse får i enskilda fall medge undantag från antagningskraven såvitt gäller första stycket 1 och 2. Detsamma gäller antagningskraven enligt första stycket 3 och 4 beträffande den som är auktoriserad som advokat i en annan stat i enlighet med där gällande bestämmelser.

Den som har genomgått en utbildning som krävs för att bli advokat i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som i Sverige genomgått ett prov som visar att han har tillräckliga kunskaper om den svenska rättsordningen, skall anses uppfylla

1. är svensk medborgare eller medborgare i en annan stat inom *Europeiska unionen eller* Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

2. har hemvist i Sverige eller i en annan stat inom *Europeiska unionen eller* Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

Den som har genomgått en utbildning som krävs för att bli advokat i en stat inom *Europeiska unionen eller* Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som i Sverige genomgått ett prov som visar att han har tillräckliga kunskaper om den svenska rätts-

¹ Senaste lydelse 1992:1511.

kraven enligt första stycket 3 och 4.

ordningen, skall anses uppfylla kraven enligt första stycket 3 och 4. *Detsamma gäller den som registrerats enligt 2 a § och som därefter under minst tre år bedrivit faktisk och regelbunden advokatverksamhet i Sverige som huvudsakligen omfattat svensk rätt eller, om verksamheten inte huvudsakligen omfattat svensk rätt, på annat sätt har förvärvat tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att antas till ledamot i samfundet.*

Prop. 1998/99:108
Bilaga 2

Den som har blivit auktoriserad som advokat i Danmark, Finland, Island eller Norge i enlighet med där gällande bestämmelser och som därefter under minst tre år på ett tillfredsställande sätt har tjänstgjort som biträdande jurist på advokatbyrå i Sverige skall anses uppfylla kraven enligt första stycket 3–6.

Den som är försatt i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot yrkesmässig rådgivning i vissa fall, m.m. är förbjuden att utöva rådgivningsverksamhet.

Lagfaren domare i eller befattningshavare vid domstol eller allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot; inte heller den som annars är anställd i en stats eller kommuns tjänst eller hos någon annan enskild än advokat, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag. Vad som nu sagts gäller dock inte den som är anställd vid allmän advokatbyrå.

2 a §

Den som är auktoriserad som advokat i en annan stat inom Europeiska unionen och utövar stadigvarande advokatverksamhet i Sverige under sitt hemlands titel, skall vara registrerad hos advokatsamfundet.

En sådan advokat skall uppfylla de villkor som anges i 2 § sjätte stycket.

3 §

Ansökan om inträde i advokatsamfundet prövas av dess styrelse.

Ansökan om inträde i advokatsamfundet eller registrering enligt 2 a § prövas av dess styrelse.

En advokat, som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som annars förfar oredligt, skall uteslutas ur advokatsamfundet. Är omständigheterna mildrande, får i stället varning tilldelas honom.

Åsidosätter en advokat annars sina plikter som advokat, får varning eller erinran meddelas honom. Är omständigheterna synnerligen försvårande, får han uteslutas ur samfundet.

Tilldelas en advokat varning, får han, om det finns särskilda skäl, även åläggas att utge en straffavgift till samfundet med lägst ettusen och högst femtiotusen kronor.

Om det bedöms tillräckligt får disciplinnämnden, i stället för att tilldela en advokat erinran, göra ett uttalande om att advokatens åtgärd är felaktig eller olämplig.

Inträder beträffande en advokat sådan omständighet att han enligt 2 § femte eller sjätte stycket inte får antas till ledamot av samfundet, är han skyldig att genast träda ur samfundet. Om han inte gör det, skall styrelsen förordna om hans uteslutning. Detsamma gäller, om en advokat inte längre uppfyller medborgarskapskravet enligt 2 § första stycket 1 eller hemvistkravet enligt 2 § första stycket 2 och styrelsen inte medger att han får stå kvar som ledamot av samfundet.

I beslut varigenom någon utesluts ur samfundet får förordnas

En advokat, som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som annars förfar oredligt, skall uteslutas ur advokatsamfundet. *När det gäller en sådan advokat som avses i 2 a § skall registreringen upphävas.* Är omständigheterna mildrande, får i stället varning tilldelas honom.

Åsidosätter en advokat annars sina plikter som advokat, får varning eller erinran meddelas honom. Är omständigheterna synnerligen försvårande, får han uteslutas ur samfundet *eller, i fråga om en sådan advokat som avses i 2 a §, hans registrering upphävas.*

Inträder beträffande en advokat sådan omständighet att han enligt 2 § femte eller sjätte stycket inte får antas till ledamot av samfundet, är han skyldig att genast träda ur samfundet. Om han inte gör det, skall styrelsen förordna om hans uteslutning. Detsamma gäller, om en advokat inte längre uppfyller medborgarskapskravet enligt 2 § första stycket 1 eller hemvistkravet enligt 2 § första stycket 2 och styrelsen inte medger att han får stå kvar som ledamot av samfundet. *Om en sådan advokat som avses i 2 a § fråntas rätten att uppträda som advokat i den stat där han är auktoriserad, skall styrelsen upphäva hans registrering.*

I beslut varigenom någon utesluts ur samfundet får förordnas

² Senaste lydelse 1997:273.

att beslutet genast skall verkställas.

att beslutet genast skall verkställas.
*Detsamma gäller ett beslut att
upphäva en registrering.*

Prop. 1998/99:108
Bilaga 2

Brott mot tystnadsplikt enligt 4 § första stycket tredje meningen får inte åtalas av annan än Justitiekanslern. Åtal får väckas endast om det är påkallat från allmän synpunkt.

8 §³

Den som vägrats inträde i eller uteslutits ur advokatsamfundet får överklaga beslutet hos Högsta domstolen. Justitiekanslern får hos Högsta domstolen överklaga ett beslut enligt 7 § av samfundets styrelse eller disciplinnämnd.

Den som vägrats inträde i eller uteslutits ur advokatsamfundet får överklaga beslutet hos Högsta domstolen. *Detsamma gäller den som vägrats registrering enligt 2 a § eller vars registrering upphävts enligt 7 §.* Justitiekanslern får hos Högsta domstolen överklaga ett beslut enligt 7 § av samfundets styrelse eller disciplinnämnd.

9 §⁴

Vad i rättegångsbalken eller i någon annan lag föreskrivs om advokater skall i tillämpliga delar gälla även den som är auktoriserad som advokat i *något annat land* inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet när denne är verksam i Sverige. Därvid skall han använda den yrkesbeteckning som används i den stat där han är auktoriserad, uttryckt på denna stats språk och med hänvisning till den yrkesorganisation som han tillhör eller till den domstol vid vilken han enligt den statens lag får tjänstgöra. Om rätten kräver det, skall den som uppger sig uppfylla kraven i första meningen förete bevis härför.

Första stycket första meningen omfattar *inte* bestämmelsen i 4 § andra stycket *och inte heller bestämmelsen i 17 kap. 15 § tredje stycket brottsbalken.*

Vad i rättegångsbalken eller i någon annan lag föreskrivs om advokater skall i tillämpliga delar gälla även den som är auktoriserad som advokat i *någon annan stat* inom *Europeiska unionen* eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet när denne är verksam i Sverige. Därvid skall han använda den yrkesbeteckning som används i den stat där han är auktoriserad, uttryckt på denna stats språk och med hänvisning till den yrkesorganisation som han tillhör eller till den domstol vid vilken han enligt den statens lag får tjänstgöra. Om rätten kräver det, skall den som uppger sig uppfylla kraven i första meningen förete bevis härför.

Första stycket första meningen omfattar bestämmelsen i 4 § andra stycket *om advokatverksamhet i bolag endast i fråga om den som är skyldig att vara registrerad enligt 2 a §.*

³ Senaste lydelse 1997:273.

⁴ Senaste lydelse 1992:1511.

Advokatsamfundets styrelse skall underrätta behörig myndighet eller organisation i den stat där advokaten är auktoriserad om beslut i vilket det har konstaterats att han åsidosatt sina plikter som advokat.

Prop. 1998/99:108

Bilaga 2

10 §

Den som utan att vara behörig till det utger sig för att vara auktoriserad som advokat i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, döms till böter.

11 §

Regeringen får föreskriva att bestämmelserna i detta kapitel om registrering av den som är auktoriserad som advokat i en stat inom Europeiska unionen också skall omfatta den som är auktoriserad som advokat i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

2 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Prop. 1998/99:108
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 17 kap. 15 § brottsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.

15 §¹

Giver någon sig obehörigen ut för att utöva myndighet, dömes för föregivande av allmän ställning till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma skall gälla, om någon obehörigen bär uniform, märke eller annat tjänstetecken som giver honom sken av att tillhöra försvars-makten eller annan kår i det allmännas tjänst eller kår, vars verksamhet avser allmän samfärdsel eller allmänhetens förseende med vatten, ljus, värme eller kraft.

Är brottet med hänsyn till att det har medfört betydande men för det allmänna eller för någon enskild eller eljest att anse som grovt, skall dömas till fängelse i högst två år.

Om någon obehörigen giver sig ut för advokat, dömes för föregivande av ställning såsom advokat till böter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

¹ Senaste lydelse 1975:667.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1999-03-01

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Gertrud Lennander, regeringsrådet Kjerstin Nordborg.

Enligt en lagrådsremiss den 25 februari 1999 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
2. lag om ändring i brottsbalken.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Ragnar Palmkvist.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 mars 1999

Närvarande: statsrådet Hjelm-Wallén, ordförande, och statsråden Freivalds, Schori, Winberg, Ulvskog, Sahlin, Klingvall, Pagrotsky, Östros, Messing, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lejon, Lövdén

Föredragande: statsrådet Freivalds

Regeringen beslutar proposition 1998/99:108 Advokaters etableringsrätt.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upp- häver eller upprepar ett normgivnings- bemyndigande	Celexnummer för bak- omliggande EG-regler och EU-regler
Lag om ändring i rättegångsbalken	8 kap. 2–3 och 7–11 §§	398L0005